

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Evidence skutečných majitelů se uzavírá veřejnosti

Evidence skutečných majitelů prošla v posledních letech výrazným vývojem, který nyní vrcholí v důsledku přelomových rozhodnutí unijních i českých soudů. Téma zasahuje široké spektrum subjektů, pro které je nastavení přístupu k údajům klíčové. Aktuální změny tak vyvolávají praktické otázky, jak s evidencí nadále nakládat. Tento zásadní nástroj pro zajištění transparentnosti právnických osob a jiných právních uspořádání však přestává být široké veřejnosti přístupný.

Historický vývoj

Vývoj právní úpravy skutečných majitelů v evropském prostoru započal přijetím směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu („**III. AML směrnice**“)[1], která definovala pojem skutečného vlastníka. Na tuto úpravu navázala směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES („**IV. AML směrnice**“).[2] Ta definici zpřesnila a uložila členským státům povinnost zřídit centrální registr skutečných majitelů.

V České republice byla tato povinnost transponována zákonem č. [368/2016](#) Sb., který novelizoval právní úpravu veřejných rejstříků a zřídil neveřejnou evidenci skutečných majitelů.[3]

Další podstatný posun přinesla směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU („**V. AML směrnice**“)[4], která mimo jiné požaduje postupy ověřování a kontroly údajů v evidenci či sankce za nesplnění povinností. Tyto požadavky byly implementovány především zákonem č. [37/2021](#) Sb., o evidenci skutečných majitelů a změnami zákona č. [253/2008](#) Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu („**AML zákon**“)[5]. V roce 2022 byla přijata první novela zákona o evidenci skutečných majitelů, která reagovala na výhrady Evropské komise ke správnosti transpozice V. AML směrnice.

Postupem času se tak proměnilo chápání evidence skutečných majitelů i její funkce. Z původně podpůrného prostředku v oblasti prevence praní peněz a financování terorismu se měl stát nástrojem pro zvyšování transparentnosti právnických osob a jiných právních uspořádání.[6]

Transparentnost jako evropská hodnota

Dle úvodního recitálu IV. AML směrnice (14):

*„...K dosažení vyšší transparentnosti v zájmu boje proti zneužívání právnických osob by členské státy měly zajistit, aby byly informace o jejich skutečném vlastnictví uchovávány v **centrálním registru** mimo danou společnost, v plném souladu s právem Unie. [...] Rovněž by měly členské státy zajistit, aby byl přístup k informacím o skutečném vlastnictví poskytnut v souladu s pravidly*

o ochraně údajů **dalším osobám**, které mohou v souvislosti s praním peněz, financováním terorismu a souvisejícími predikativními trestnými činy jako korupce, daňové trestné činy a podvody prokázat **oprávněný zájem**. Osoby, které oprávněný zájem prokáží, by měly mít přístup k informacím o povaze a rozsahu skutečné držené účasti v podobě její přibližné váhy.“

Podle čl. 30 odst. 5 IV. AML směrnice musí členské státy zajistit, aby informace o skutečném vlastnictví byly vždy k dispozici příslušným orgánům a finančním zpravodajským jednotkám bez omezení, povinným osobám v rámci hloubkové kontroly klienta a také kterékoli osobě či organizaci, která prokáže oprávněný zájem.

IV. AML směrnice již tedy operuje s požadavkem „vyšší transparentnosti“, ale přístup k údajům o skutečném vlastnictví podmiňuje oprávněným zájmem.

Dle recitálu V. AML směrnice (2) a (4):

„...S cílem udržet krok s novými trendy je třeba přijmout další opatření k zajištění **větší transparentnosti** finančních transakcí, společností a jiných právnických osob, jakož i svěřenských fondů a právních uspořádání...“

„...**Integrita finančního systému Unie je závislá na transparentnosti společností a jiných právnických osob, svěřenských fondů a podobných právních uspořádání**. Mezi cíle této směrnice patří nejen odhalování a vyšetřování praní peněz, ale také prevence jeho vzniku. **Posílení transparentnosti by mohlo být významným odstrašujícím momentem.**“

Dle čl. 1 bodu (15) odst. c) V. AML směrnice členské státy musely zajistit, aby informace o skutečných majitelích byly vždy k dispozici příslušným orgánům a finančním zpravodajským jednotkám bez omezení, povinným osobám pro účely hloubkové kontroly klienta a také jakékoli osobě z široké veřejnosti.

V. AML směrnice tedy postoupila výrazně dál, když požadovala přístup k informacím o skutečných majitelích široké veřejnosti, jak vyplývalo z čl. 1 bodu (15) písm. c) zmíněné směrnice. Český zákonodárce tuto úpravu převzal, aniž by však reagoval na pozdější závěry Soudního dvora Evropské unie.

Evropská úprava tak začala akcentovat transparentnost jako podstatnou hodnotu a prostředek boje proti praní peněz a financování terorismu. Tím došlo ke střetu s ochranou základních práv konkrétně práva na soukromí a práva na ochranu osobních údajů podle čl. 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie.

Soudní dvůr Evropské unie ve spojených věcech **C-37/20 a C-601/20 (WM a Sovim)**^[7] výslovně uvedl, že **zásadu transparentnosti nelze považovat za samostatný cíl obecného zájmu**, který by ospravedlnil přístup široké veřejnosti k údajům o skutečných majitelích, pokud dochází k **zásahu do základních práv** zaručených v člancích 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie.

Rozhodovací praxe českých soudů

Na závěry unijní justice navázaly také české soudy. **Nejvyšší soud** (sp. zn. 27 Cdo 1368/2024 a 27 Cdo 1548/2024) a **Nejvyšší správní soud** (sp. zn. 4 As 219/2024 a 1 Afs 193/2024-34) dovodily, že **stát nemůže vyžadovat plnění povinnosti zápisu skutečného majitele do evidence, pokud to představuje neoprávněný zásah do základních práv na soukromí a ochranu osobních údajů** podle čl. 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie, a proto ani nezapsání údajů do evidence nenaplňuje materiální znak přestupku.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky tak z uvedených důvodů **znepřístupní evidenci skutečných majitelů veřejnosti**, přičemž i poté bude evidence přístupná pro evidující osoby k jejich vlastnímu výpisu prostřednictvím datové schránky a privilegovaným uživatelům prostřednictvím dálkového přístupu (např. orgánům veřejné moci, povinným osobám dle AML zákona a dalším oprávněným subjektům na základě jejich žádosti).[8]

Podle nové unijní legislativy, konkrétně směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1640 o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně směrnice (EU) 2019/1937 a o změně a zrušení směrnice (EU) 2015/849, označované též jako 6. směrnice o boji proti praní peněz („**AMLD6**“)[9], již údaje o skutečných majitelích nemohou být bez dalšího volně přístupné veřejnosti.

Závěr

Evidence skutečných majitelů zůstává i nadále klíčovým nástrojem boje proti finanční kriminalitě, avšak pohybuje se na velmi tenké hranici mezi požadavkem transparentnosti a ochranou základních práv. Aktuální judikatura unijních i českých soudů vedla k odmítnutí neomezeného veřejného přístupu a nutí zákonodárce hledat vyváženější model, založený na omezeném a účelově odůvodněném nakládání s údaji o skutečných majitelích.

Rozhodovací praxe nejvyšších soudů potenciálně otevírá prostor i pro společnosti, kterým byly v minulosti za nesplnění evidenční povinnosti uloženy pokuty či jiné následky, jako je nemožnost výplaty zisku a omezení hlasovacích práv. Tyto subjekty by se nyní mohly bránit, a to prostřednictvím mimořádných opravných prostředků, neboť další trvání těchto následků by znamenalo pokračující zásah do práv na ochranu soukromí a osobních údajů.

JUDr. Bc. Pavel Martiník, Ph.D.
Mgr. Jana Říhová

Martiník advokátní kancelář, s.r.o.

Uruguayská 380/17
120 00 Praha 2 - Vinohrady

Tel.: +420 773 706 807
E-mail: pavel@martinik.legal

[1] III. AML směrnice k dispozici >>> [zde](#).

[2] IV. AML směrnice k dispozici >>> [zde](#).

[3] Zákon č. [368/2016](#) Sb.

[4] V. AML směrnice k dispozici >>> [zde](#).

[5] Zákon č. [253/2008](#) Sb.

[6] Důvodová zpráva ze dne 1.6.2020 k návrhu zákona o evidenci skutečných majitelů

[7] Soudní dvůr Evropské unie (velký senát). Rozsudek ze dne 22. listopadu 2022, věci C-37/20 a C-601/20, WM a Sovim SA v. Luxembourg Business Registers. ECLI:EU:C: 2022:912. Dostupné >>> [zde](#).

[8] Sdělení k dispozici >>> [zde](#).

[9] AMLD6 k dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Zákon Lugovéhoho: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)